

48. İHSAN SOHBETİ

KONU: BİR BAŞKA AÇIDAN HİCRETİ ANLAMAK

İslam Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ve inanlarının Mekke şehrini arkalarında bırakıp davet edildikleri Medine Şehrine yerleşmelerine "Hicret" denir.

Kelimenin Türkçe'deki anlamı "Göç"tür. 609 miladi yılının sonuna doğru Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ilk ayetin indirilmesiyle nübüvvet ve risalet görevi başlamıştır. İlahi çağrı 622 yılına kadar epey taraftar toplamışsa da, Mekke'de müslümanlara baskılar gittikçe artmış, dayanılmaz hale gelmiştir. O tarihlerde adına Yesrib denilen Medine şehrinde bu çağrıya kulak veren ve Müslüman olanların sayıları artmaya başlamıştı. İşte bu mü'minler Hz. Peygamberi de şehirlerine davet etmişlerdir. Peygamberin emri ile Mekkeli müslümanlar da kısa zamanda gruplar halinde Mekke'yi terkedip Medine'ye göçtüler.

Hz. Muhammed (s.a.v.) yanında Hz. Ebu Bekir olduğu halde 20 Eylül 622 tarihinde, Müşrik Kureyşlilerin takibi ve ölüm tehditleri altında hicret etti. Bu suretle Medine İslam Devleti'nin kurulması süreci başlamış oldu. Bu tarih aynı zamanda Hz. Ömer zamanında düzenlenen Müslüman (Hicret) Takviminin birinci yılı olarak kabul edildi. Hicret'in 21. yılında Hz. Ömer'e , üzerinde Şaban ayı yazılan ama hangi yılın şabanına ait olduğu bilinmeyen bir senet getirilmişti. Bu ve buna benzer başka olayların ve ihtilafların vukua gelmesinden olacak ki, bir tarih veya takvimin kabulü zaruri olmuştu.

İlk nesil Müslümanlar'ın, Kur'an'ın indiriliş tarihine, Bedir gününün zaferine, Mekke'nin fethedildiği güne rağmen, Hicret'i takvimlerinin başlangıcı kabul etmeleri, ona verdikleri önemi ortaya koymaktadır.

Hicretin aslı olan 'Hecr ve hicran' kavramları, insanın bedenle, dille veya kalp ile başkasından ayrılmasıdır: Kur'an'ı Kerim'de:

1. "...onları yatakta yalnız bırakın"¹ âyeti, bedenle terk etmeye,
2. "Peygamber der ki: Ey Rabb'im! Kavmim bu Kur'an'ı büsbütün terk ettiler"² âyeti, kalp ve dil ile terk etmeye,
3. "Onların (müşriklerin) söylediklerine katılma ve onlardan güzellikle ayrıl"³, "Kötü şeyleri terk et"⁴, "(Babası:) Ey İbrahim! dedi, sen benim tanrılarımından yüz mü

¹ Nisa; 4/34

² Furkan; 25/30

³ Müzzemmil; 73/10

⁴ Müddessir; 74/5

çeviriyorsun? Eğer vazgeçmezsen, andolsun seni taşlarım! Uzun bir zaman benden uzak dur!”⁵ âyetleri de beden, kalp ve dil ile terk etmeye örnek olarak verilebilir.

İşte her yıl kutladığımız, Hicri yılbaşı diye adlandırılan 622 yılından itibaren geçen bir süreçte İslam ve Müslümanlar hem varlıklarını devam ettirdiler, hem de insanlık tarihinin ortak birikimine yadsınamaz katkılarda bulundular.

Bizim bugünkü sohbette üzerinde duracağımız konu 622-632 yılları arasında Medine Dönemi diye adlandırdığımız bu on yılda Hz. Peygamberin riyasetinde yapılanlar olacaktır. Vurgulamak istediğimiz husus tam da hicretin asıl amacını açıklığa kavuşturmadır. Kısa başlıklar halinde takdim edeceğimiz Medine dönemini bir sohbette bütünüyle dile getirme imkanı yoktur. Konunun diğer İslam Tarihi kitaplarından okunmasını tavsiye ederiz.

Şimdi Medine’de neler yapılmış kronolojik bir şekilde sıralayalım:

Birinci yıl:

- 1- Hutbe,
- 2- Ezan,
- 3- Nikah

İkinci yıl:

- 1- Oruç,
- 2- Bayram namazları,
- 3- Fıtır sadakası,
- 4- Kurban,
- 5- Zekat,
- 6- Kiblenin değiştirilmesi

Üçüncü yıl:

- 1- Miras hükümleri,
- 2- Boşanma

Dördüncü yıl:

- 1- Yolculuklarda namazın kısaltılması ve korkulu durumlarda namaz,
- 2- Recm cezası,
- 3- Teyemmüm,
- 4- İffete iftira cezası (Haddü'l Kazf),
- 5- Örtünme ve evlere izin alarak girme hükümleri,
- 6- Hac ve Umre

⁵ Meryem; 19/46

Beşinci yıl:

- 1- Yağmur duası namazı

Altıncı yıl:

- 1- Hac ve Umre yolunda engellenme,
- 2- Hudeybiye anlaşması,
- 3- Alkollü içkilerin ve şans oyunlarının yasaklanması,
- 4- İsyan ve haydutluğun cezası

Yedinci yıl:

- 1- Bazı yiyeceklerin yasaklanması,
- 2- Zirai ortaklık

Sekizinci yıl:

- 1- Mekkenin kutsiliği ve dokunulmazlığı,
- 2- Kıyas,
- 3- Alkollü içki satışının yasaklanması,
- 4- Geçici evliliğin yasaklanması (Mute),
- 5- Hukuk karşısında eşitliğin ilanı,
- 6- Kabir ziyaretine izin verilmesi

Dokuzuncu yıl:

- 1- Çıplak tavafın yasaklanması

Onuncu yıl:

- 1- İnsan haklarının ilanı (Veda Hutbesi),
- 2- Vasiyet, neseb, nafaka ve borçla ilgili hükümler,
- 3- Cezanın şahsiliği prensibi,
- 4- Vasiyetin üçte birle sınırlandırılması,
- 5- Faizin yasaklanması ve akitlerin serbest bırakılması

Bütün bunların dışında 622-632 yılları arasında gerçekleştirilen siyasi, idari, hukuki, iktisadi müesseseler de vardır ki, esas kıyamete kadar geçerli prensipleri bunlar içerir. Daha önce de değindiğimiz gibi bir sohbeta bu konuları sığdırmak mümkün değildir.

Hicretin bir başka yönü de Medine İslam toplumunun oluşturulmasıdır. Bu da hicretin sosyal boyutunu meydana getirir. Medine İslam toplumunu meydana getirenler Muhacirler ve Ensar'dır.

- 1- Muhacirler: Hz. Peygamber ile Mekke'den kalkıp, Medine'ye göç eden Mekkeli Müslümanlar.

- 2- Ensar: Medine'nin yerli halkından oluşan Müslümanlar. Gerek muhacirler, gerekse ensar arasında da sosyal guruplaşmalar sözkonusudur. Bunlar da çeşitli tabakalara ayrılmıştır:
- Zenginler,
 - Orta sınıf,
 - Yoksullar,
 - Köleler ve Cariyeler

Bu vesileyle işaret etmek yerinde olacaktır ki, İslam, toplum fertlerini birbirlerinden ayırmaz. Hepsini eşit sayar. Toplumun her kesimine onurlu bir hayat nizamı öngörür. Özellikle kardeşlik ve eşitlik ilkeleri, toplumun her kesimini aynı düzeyde kabul eder. Her birine söz hakkı tanır. Böyle olmakla birlikte alınan bütün tedbirler, toplumdaki sınıflaşmaya tam anlamıyla engel olamamıştır. Ne yazık ki, zamanımızda da bunu gözlemleyebiliyoruz.

Bütün bunlara rağmen bizim Medine İslam toplumundan ve bu toplumu oluşturan unsurlardan ve Resulullah'ın yaşamından elde edebileceğimiz ve tatbik edebileceğimiz örnekleri iyi kavramamız ve ona göre hayatımızı ve yaşantımızı yeniden gözden geçirmemiz yerinde olacaktır.

Avrupa'da yaşayan, fakat özünde muhacir olan bir topluluk olarak bizlerin, "Peygamberimizin hicretini ve hicret bilinci"ni iyi tefekkür etmemiz, kavramamız ve unutmamamız gerekmektedir. Unutmayalım ki, atalarımız da "tebdili mekanda ferahlık vardır" demişlerdir.

Sohbetimizi Efendimizin hicretini anlamamıza yardımcı olacak bir hadisi şerif ile bitirelim:

"Ameller niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği şey vardır. Öyleyse kimin hicreti Allah'a ve Resülüne ise, onun hicreti Allah ve Resülüdür. Kimin hicreti de elde edeceği bir dünyalığa veya nikâhlanacağı bir kadına ise, onun hicreti de o hicret ettiği şeydir."⁶

ALINACAK DERSLER

- Hicret kaçmak veya terketmek demek değildir.
- Muhacirin vatani ile bağı hicretle kopmaz.
- Muhacir hicret ettiği topraklarda yaşayan halkla, hukuk çerçevesinde iyi ilişkiler kurar.
- Muhacirin hicreti niyetine göre değer kazanır.
- Allah için yapılan hicret insanı mü'min, Yesribi Medine yaparken, 10 yıl gibi kısa bir sürede toplumu da yeniden inşa eder!

TAVSİYELER

- Hicretin getirdiği bereketi ve toplumu inşasını sohbet halkalarında arkadaşlarımızla ve evlerimizde de ailemizle mütaala edelim.

⁶ [Buhâri, Bed'ü'l-Vahy 1]